

1 APRIL 1918.

AFLEVERING 12.

NADRUK VERBODEN.

Opggericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2c OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per Jaar / 5.75.

HET KORENBURGERVEEN.

LWEER een nieuw natuurmonument. Dank zij de medewerking van Mr. A. Th. ten Houten te Winterswijk is het de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten mogen gelukken in den Achterhoek van Gelderland het Korenburgerveen aan te koopen. Het stond al sinds vele jaren goed aangeschreven bij de plantenminnaars en wie den Prodomus doorbladert vindt bij vele mooie en zeldzame of belangrijke vindplaatsen aangegeven: Korenburgerveen, Konenburgerveen, Kolenburgerveen of ook wel buurtschap Corle, Coirle en Vragender, wat op hetzelfde neerkomt. De onzekerheid, die heerscht omtrent den naam, is wel wat vreemd, vlak in de buurt van 't veen ligt toch de boerderij „de Korenburg” en daarom zullen wij nu voortaan ook maar altijd spreken van „Korenburgerveen”. In zijn „Bodem van Nederland” vermeldt Staring het telkens onder den naam van Kolenburgerveen en het voornaamste, dat hij er van vertelt, is wel, dat, toen het omstreeks 1840 werd ontgonnen, er meer kienhout dan turf te voorschijn kwam. Na die ontginning is er weinig meer aan gedaan. Er zijn een paar oude dammen overgebleven, die zijn voornamelijk begroeid met berken, werfhout en gage met

daar tusschen in groote hoeveelheid de veen-boschbes, *Vaccinium uliginosum*, die al langzamerhand tot de zeldzaamheden is gaan behooren, en stellig binnen een kwart-eeuw geheel uit ons land verdwijnen zou, indien niet tijdig hoogveengebieden werden behouden. Dat is bovendien zeer moeilijk, want er is haast geen loonender ontginning te bedenken, dan die van het hoogveen: eerst krijgt men de groote opbrengsten van de turf en het turfstrooisel en daarna die van de dalgronden, waarvan gemakkelijk waardevol bouwland wordt gemaakt. Wat de Staat der Nederlanden aan hoogveen bezit, heeft niet veel om het lijf, en het was dus voor de Vereeniging een dringende noodzakelijkheid, om hier en daar in ons land hoogveengebied te verwerven.

Wat nu het Korenburgerveen betreft, slechts een klein gedeelte is onontgonnen gebleven, dat zijn die dammen, en deze alleen geven gelegenheid voor onderzoek naar de allervroegste geschiedenis van dit veen, toen het begonnen is zich te vormen op den oorspronkelijken diluvialen ondergrond. Voor het overige is het een nieuw zich vormend hoogveen in volle actie en ongeveer honderd jaar oud. Het zal misschien mogelijk zijn, uit oude documenten op te sporen, hoe het indertijd met de vervening gegaan is, zoodat wij in de gelegenheid zullen zijn, precies de opeenvolging der verschillende plantengroepen na te gaan, van het eerste veenmos af tot het berkenbosch of de struikheide toe, die optreden als slot van de eerste ontwikkelingsperiode. Het grootste deel van het veen bevindt zich thans in het meest schilderachtige stadium. Het veenmos is al op verscheidene plaatsen min of meer begaanbaar, en raakt overgroeid met de verschillende zonnedauwsoorten, met de prachtige kruipende veenbes en de niet minder mooie *Andromeda*. Andere partijen zijn geheel bedekt met knobbies, meest *Rhynchospora alba* en met wollegras of veenvlok, voornamelijk *Eriophorum vaginatum*, die reeds zeer vroeg in den voorzomer zijn wapperend-wit vruchtpluis vertoont. Het aantal *Carex*-soorten is legio, hier en daar staan heele optochten van bulten van de stijve zegge, naast vrij wel ondoordringbare plantages van het Galigaangras met zijn venijnige stekelzaagranden langs de lange half saamgerolde bladeren. Het ligt in de bedoeling van de Vereeniging, om zoo spoedig mogelijk een botanische kaart te bewerken van het heele gebied, dat omstreeks honderd hektaren groot is, en een prachtig geheel vormt, waarvan de ongestoorde ontwikkeling nu voortaan is verzekerd.

Er behoeft geen vrees te bestaan, dat de zuiverheid van het landschap verloren zal gaan onder den invloed van ontginningen en cultures in de allernaaste omgeving, iets dat bij hoogveen juist altijd zeer te duchten is. Het Korenburgerveen echter ligt in een kom en is omgeven door lage heuvelklingen. Het heeft een soort van afwatering, zuidwaarts op Bredevoort aan, maar die kan thans vrijwel beschouwd worden als een natuurlijke waterloozing, zooals elk hoogveen die ten slotte ook moet hebben. In den loop der tijden zal de nieuwe veenvorming het terrein steeds hooger maken; dan krijgt die waterloop gaandeweg meer beteekenis en het zal zeer nieuw en leerzaam zijn, om deze gebeurtenis in haar heele verloop te volgen.

Een ander gevaar voor de onnatuurlijke verwording van de flora is het instuiven van meststoffen in het bijzonder van kunstmest. Ook hiermee hebben

wij het nog al goed getroffen, voor een deel wordt het veen begrensd door bosch, de rest kan doelmatig worden geïsoleerd door min of meer breede singels van kreupelhout, die zich op sommige plaatsen ook wel vanzelf kunnen vormen.

Een jaar of tien geleden heeft de heer G. J. Meinen in ons Tijdschrift een mooi artikel gegeven over het prachtige landschap van het Korenburgerveen met zijn rijke planten- en dierenwereld. Hij heeft niet overdreven. De bijzonder gunstige ligging maakt, dat het honderdtal hektaren den indruk geven van zeer groote uitgestrektheid. Het vlakke veen met hier en daar een poeltje, waar hooge oeverplanten verrijzen, ligt volkomen verlaten, de berkeboschjes geven het een geheimzinnigen achtergrond, van menschelijk bedrijf niets te zien, wanneer men de voorzorg neemt de spoorlijn den rug toe te draaien. Hier nestelen allerlei soorten van moeras- en watervogels. Op een avond in den Pinkstertijd van 1917 hoorden wij niet minder dan drie watersnippen tegelijk „blaten" hoog in de lucht, terwijl in de verte de korhoenders aan het bolderen waren en een koekoek drukte maakte langs den spoordijk. De sprinkhaanrietzanger zat te ratelen in de veenbessen en een uil schreeuwde op Vragender aan. Natuurlijk vormt zoo'n ongerept stuk grond een gewild toevluchtsoord voor alle dieren, die het op den duur met den mensch niet al te best kunnen stellen en zoo waart dan ook op de oude veendammen Reintje de Vos rond, die hier dikwijls genoeg zijn jongen groot weet te brengen. Omtrent de dierenwereld zullen we trachten ook zoo spoedig mogelijk betrouwbare en volledige gegevens te krijgen, in overeenstemming met de onderzoekingen van onze collega's in Duitschland, die van het veen-monument het Plagfenn bij Chorin zoo 'n uitvoerige studie hebben gemaakt.

Iedereen kan daar trouwens aan meewerken, want zoolang het mogelijk blijkt, blijft de toegang tot het veen vrij. Het zal niet onder den voet geloopt worden, want het grootste deel is onbegaanbaar, en de toegangen zijn niet buitengewoon duidelijk of gemakkelijk. 't Is niet noodig, daar verandering in te brengen, de ware liefhebbers zullen het terrein er des te meer om genieten.

Toen het bekend werd, dat de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten de Rengersmiede had aangekocht, hebben dadelijk eenige leden hun contributie verdubbeld en andere hebben nieuwe leden aangebracht. Het is te hopen, dat de aankoop van het Korenburgerveen een dergelijke uitwerking moge hebben want ik mag wel verklappen, dat er thans een geduchte bres is gekomen in den spaarpot der Vereeniging. Intusschen moet het zeer gewaardeerd worden, dat zij in dit geval de zeer aanzienlijke kosten geheel uit eigen middelen heeft kunnen bestrijden, een bewijs ervoor, dat zij allengs de krachtige positie gaat verkrijgen, die een dergelijke Vereeniging behoort in te nemen. De lijst van onze Natuurmonumenten wordt al grooter en grooter, maar tot nu toe heeft de Vereeniging pas vasten voet in vijf provincies. Gelderland is het meest bevoorrecht, dan volgen Noord-Holland en Noord-Brabant. In Friesland en Limburg en Groningen zijn kleine gebieden verworven, in de overige provincies in het geheel niets. Er blijft dus nog heel veel te doen en de tijd dringt. Wie helpen wil, richte zich tot het secretariaat der Vereeniging, Rokin 69, te Amsterdam. JAC. P. THUISSE.